

Hur göra våra mjölkogener attraktiva i världen?

Jan-Åke Eriksson, Svensk Mjölk

Ett stadigt ökande internationellt intresse för "Hälsogenskaper" har gjort att frågan i rubriken är av största aktualitet. Det stora intresset visas bl.a. av att Interbull har tagit med juverhälsogenskaper och överlevandetal i sin internationella avelsvärdering. Till hösten kommer även kalvningsegenskaper att tas med och på tur står kornas fruktsamhet. Detta borde ju innebära en möjlighet att sälja nordiskt avelsmaterial, eftersom de nordiska länderna har jobbat aktivt med dessa egenskaper i avelsarbetet under en längre tid. Men är det så enkelt?

Avelsarbetet med mjölkkor har skett och sker fortfarande till stor del nationellt i kooperativa företag. Det innebär också att handeln med avelsmaterial är begränsad och har under långa tider inskränkt sig till det allra bästa, d.v.s. tjurfadersperma. Ibland har handeln ökat, exempelvis när Europa bytte ut sin svarta Frisian-ko mot Holstein, men den har återgått till en lägre nivå när man själv kunnat producera önskat avelsmaterial. Renrasaveln i bruksproduktionen är också speciell för mjölkkoaveln, liksom de långa generationsintervallen.

Bland annat dessa faktorer ger svårigheter om man med lönsamhet vill sälja avelsmaterial internationellt. Det behövs alltså många olika säljinsatser för att övertyga världen om det nordiska avelsmaterialets förträfflighet.

Det jag tänker ta upp är några områden som ligger i eller gränsar till avelsvärderingen.

Avelsmålet

Aveln i alla de nordiska länderna har i stort samma mål: Ökad produktion, bättre hälsa och funktionell exteriör. Det är ju precis vad den inhemska marknaden vill ha, men förstår sig den internationella marknaden på avelsmålet? Klarar vi av att förklara målsättningen på ett bra sätt? Stämmer målsättning och vårt praktiska avelsarbete?

Avelsmålet är viktigt för att skapa förtroende och förståelse för vårt avelsarbete. Jag tror att en översyn av avelsmålet ifrån kundperspektiv skulle kunna göra det lättare att sälja vår avelsfilosofi.

Det finns idag också större möjligheter att anpassa avelsvärderingen till avelsmålet än tvärtom. Exempelvis när det gäller fruktsamhet så är kanske ett realistiskt mål ett kortare kalvningsintervall, men det har tidigare varit orealistiskt, eftersom det registreras för sent i kons liv. Vi har därför använt olika typer av indirekta egenskaper, b.la. non return, antal

inseminationer per serie eller tomperiodens längd. Idag kan vi tack vare effektivare skattningsmetodik och datorer använda korrelerade egenskaper, som kan registreras tidigt i kons liv, för att samtidigt skatta avelsvärden för egenskaper som kommer till uttryck senare i livet.

En metod som redan utnyttjas i testdagarsmodellerna för mjölkavkastning.

Avelsvärdena

När det gäller avelsvärdena finns det mycket att fundera på. Hur lätta dessa är att tolka och förstå. Skall vi anpassa oss till övriga världen eller tvärtom?

Bara hur man presenterar avelsvärdena varierar. Relativtal, absoluta avelsvärden och standardiserade avelsvärden. För att ytterligare krångla till saker och ting så kan basen definieras olika beroende på egenskap och kön inom samma land. Allt detta fanns exempelvis i Sverige till för ett år sedan. Här finns säkerligen mycket att göra för att underlätta förståelsen.

När vi sedan börjar botanisera bland avelsvärdena så finner vi snart att dessa är många. I Sverige har en avkommeprövad tjur mer än 70 olika avelsvärden. Visserligen finns det ko- och tjurindex för att underlätta urvalet, men dessa är endast för inhemskt bruk. Ger vi oss ut på nordisk nivå så är urvalet av avelsvärden ännu större och hur lätt är det då att sälja avelsmaterial från Norden?

Ett exempel på egenskap med en rik flora på avelsvärden i Norden är fruktsamhet, som idag publiceras för följande egenskaper; 56-dagars Non Return % , antal inseminationer per serie, antal dagar mellan kalvning och första insemination, antal dagar mellan första och sista insemination, brunststyrka, % fruktsamhetsbehandlingar och antal dagar mellan kalvning och sista insemination. Dessutom är det olika egenskaper för kvigor och kor och i några fall även för olika laktationer. Vi får alltså tillsammans över 14 olika egenskaper, när det kanske räcker att ha två egenskaper i avelsmålet för fruktsamhet, exempelvis antal inseminationer per kalvning och kalvningsintervall. Ingen av dessa egenskaper finns idag med i avelsvärderingen. För att skatta dessa två avelsvärden behövs naturligtvis de flesta av de nu använda egenskaperna som underlag, för att så snabbt som möjligt få en bra skattning av målegenskaperna.

Konkurrens mellan egenskaper

Vid avelsvärderingen för sammanlagt avelsvärde, på svenska tjur- och koindex, blir det en intern konkurrens mellan de olika egenskaperna. En konkurrens som beror på den ekonomiska värderingen, men också på hur säkra avelsvärden som finns för enskilda egenskaper. Den ekonomiska värderingen kan variera beroende på olika förutsättningar och kan inte påverkas av avelsvärderingen.

Däremot kan säkerheten på avelsvärdena påverka med bl.a. storleken på dottergrupperna, insamlingsrutinerna för data (lite fel och snabb rapportering) och skattningsmetodiken för avelsvärdena.

I vårt nuvarande registrerings- och avelsvärderingssystem är det mjölkavkastning som är mest gynnad när det gäller dessa förutsättningar. Det beror på att mjölkavkastningsuppgifterna skall användas så snabbt som möjligt för beräkning av foderstater. Samma snabba och säkra insamlingsrutiner finns inte uppbyggda för andra egenskaper, även om det har blivit bättre med tiden. Mjölkavkastning har också alltid varit använd för utveckling av skattningsmetodik både nationellt och internationellt, vilket innebär att skattningsmetodiken är mycket effektivare än för andra egenskaper.

En satsning på utveckling av snabb och säker registrering, samt skattningsmetodik för hälsoegenskaperna ger därför möjligheter att öka deras konkurrenskraft mot avkastning.

Urval

Lära som vi lever. Välja avelsdjur som är värderade enligt vårt avelsmål. En studie gjord på Interbull Centre med målet att konvertera avelsvärden mellan USA och Sverige och att beräkna tjurindex visar att korrelationen mellan tjurindex och Net Merit \$ var 0,72 och med korrektion för säkerhet ökade korrelationen till 0,77. Studien visar vikten av att värdera importmaterial med samma mål som det inhemska om man vill göra ett bra avelsarbete. Detta gäller naturligtvis också att anpassa sig till även vid export och då gäller det att ha delmål/egenskaper som är så lika som möjligt.

Interbull

Utnyttja Interbull för att få nationella avelsvärden internationellt jämförda och se till att Interbull genomför avelsvärdering för de egenskaper som vi är intresserade av och om möjligt vara med och bidra till förbättringen av den internationella avelsvärderingen.